

kattekruid (*Nepeta cataria*) en *Hartgespan* (*Leonurus cardiaca*), kensoorten van de associatie van Stinkende Ballote (*Ballota chenopodietum* R. Tx. 1931).

Een exacte verklaring voor de achteruitgang van de ruderales flora is momenteel niet te geven. Factoren die hierbij zeker een rol gespeeld hebben zijn de veranderde hygiënische omstandigheden zoals de aanleg van rioering en het opruimen van mesthopen. Ook zal de toegenomen urbanisatie met de daarmee gepaard gaande aanleg van gazons en aanplant van siergewassen van belang zijn geweest, doch de grootste invloed is waarschijnlijk uitgegaan van het gebruik van herbiciden. Dat bovendien één van de verspreidingsmogelijkheden van Brave hendrik, namelijk door schapen en geiten, sterk is verslech-

terd is evident.

Intrigerend blijft dat Brave hendrik bijna totaal is verdwenen, terwijl andere vertegenwoordigers van het *Ballota* *Chenopodietum*, zoals Stinkende Ballote (*Ballota nigra*) en Hondspeterselie (*Aethusa cynapium*), vaak nog massaal voorkomen.

Wij kunnen slechts hopen dat het zal gelukken de ruderales flora die bescherming en aandacht te geven die zij verdient, opdat zij niet geheel verloren ga én opdat wij ze later aan onze kinderen net zo florissant kunnen laten zien, op vele plaatsen in Zuid-Limburg, als Wim nú in zijn tuin te Echt.

Dankwoord

Een woord van dank wil ik richten aan Raymond van der Ham voor het maken van de verspreidingskaartjes, aan

Jan Hermans voor het vervaardigen van de tekening, aan Jan Janssen voor het beschikbaar stellen van de foto en aan Joke Pinckaers voor het fatsoeneren van dit artikel.

Literatuur

- BONNIER, G., 1922. Flore Complète Illustrée en couleurs de France Suisse et Belgique. Paris.
 HALLIER, E., 1882. Flora von Deutschland, deel IX. Köhler.
 HEGI, G. Illustrierte Flora von Mitteleuropa, deel III. München.
 HEUKELS, H.-R. VAN DER MEIJDEN, 1983. Flora van Nederland.
 SOWERBY, E., 1883. English Botany, deel VIII. London.
 SCHUMACHER, W., 1979. Flora und Vegetation der Äcker Raine und Ruderalplätze. Bonn.
 VUYCK, L., 1904. Prodomus florae batavae. Nijmegen.
 WESTHOFF, V. en Den Held A.J., 1975. Plantengemeenschappen in Nederland. Zuthphen.
 WEVER, A. DE. Z.J., Aantekeningen (manuscript) Archief. Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Psilochorus simoni (Berland) en andere spinnen uit een schuilkelder

M.H. Vossen

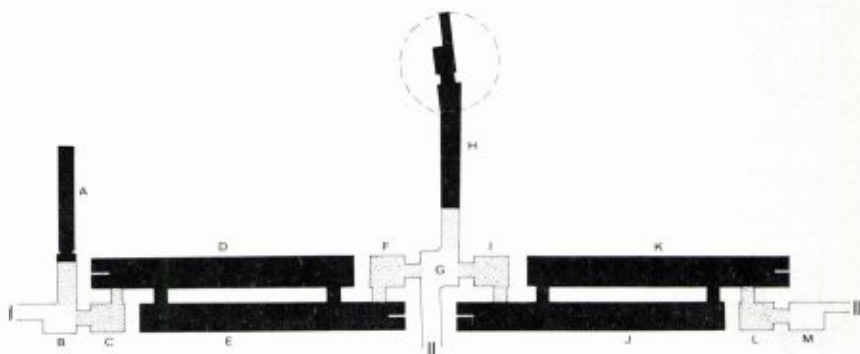
Kerkstraat 78, Koningsbosch

Gedurende de periode december 1982 t/m juli 1983 bracht ik regelmatig een bezoek aan een schuilkelder te Pey-Echt (voor nadere bijzonderheden zij verwezen naar het artikel van W. Vergoossen (Het bunkerreservaat in Echt), elders in dit Maandblad), met de bedoeling om de aanwezige spinfauna op haar soortenrijkdom te onderzoeken. Naast een aantal voor Nederland reeds bekende soorten bleek een nieuweling — een voor Nederland nog niet geregistreerde soort — aanwezig in de kelder: *Psilochorus simoni* (Berland).

Alle, met de hand verzamelde, dieren heb ik met de in de literatuurlijst vermelde determinatiewerken op naam gebracht. Bij een aantal soorten bleek dit niet mogelijk omdat het juveniele exemplaren betrof. Vervolgens zijn de soorten vergeleken met de referentiecollectie van het Natuurhistorisch Museum te Maastricht. De naamgeving is ontleend aan VAN HELSDINGEN (1980).

weer, onderverdeeld in drie categorieën van ruimtes waarin ze voorkwamen. Er is onderscheid gemaakt tussen de volgende 'gebieden':

a. **ingangsgebieden**: dit zijn de ruimtes van de kelder waarin het daglicht duidelijk binnentreedt;

Figuur 1. Plattegrond van de bunker.

De aangetroffen soorten

Tabel I geeft de verzamelde dieren

□ =	ingangsgebied	■ =	geheel donkere gebied
▨ =	overgangsgebied	○ =	kolonie <i>Ps. simoni</i>

Tabel I. In de schuilkelder aangetroffen spinnensoorten.

	a	b	c
Amaurobiidae			
<i>Amaurobius similis</i> (Blackwall)	x	x	x
Pholcidae			
<i>Pholcus phalangioides</i> (Fuesslin)	x	x	x
<i>Psilochorus simoni</i> (Berland)		x	
Clubionidae			
<i>Clubiona terrestris</i> Westring	x		
<i>Agroeca brunnea</i> (Blackwall)		x	
Agelenidae			
<i>Tegenaria</i> spec.	x	x	x
Mimetidae			
<i>Ero furcata</i> (Villers)			x
Theridiidae			
<i>Achaearanea tepidariorum</i> (C.L. Koch)	x	x	x
Tetragnathidae			
<i>Tetragnatha</i> spec.	x		x
<i>Meta mendei</i> (Blackwall)	x		
<i>Meta merianae</i> (Scopoli)	x		x
Araneidae			
<i>Zygiella x-notata</i> (Clerck)	x		x
Linyphiidae			
<i>Oreonetides abnormis</i> (Blackwall)		x	
<i>Bathyphantes</i> spec.		x	
<i>Lepthyphantes leprosus</i> (Ohlert)	x	x	x
<i>Lepthyphantes pallidus</i> (O.P. Cambridge)		x	x
<i>Neriene montana</i> (Clerck)	x		

b. **donkere gebieden:** dit zijn de vertrekken waarin het daglicht in het geheel niet binnentreedt;

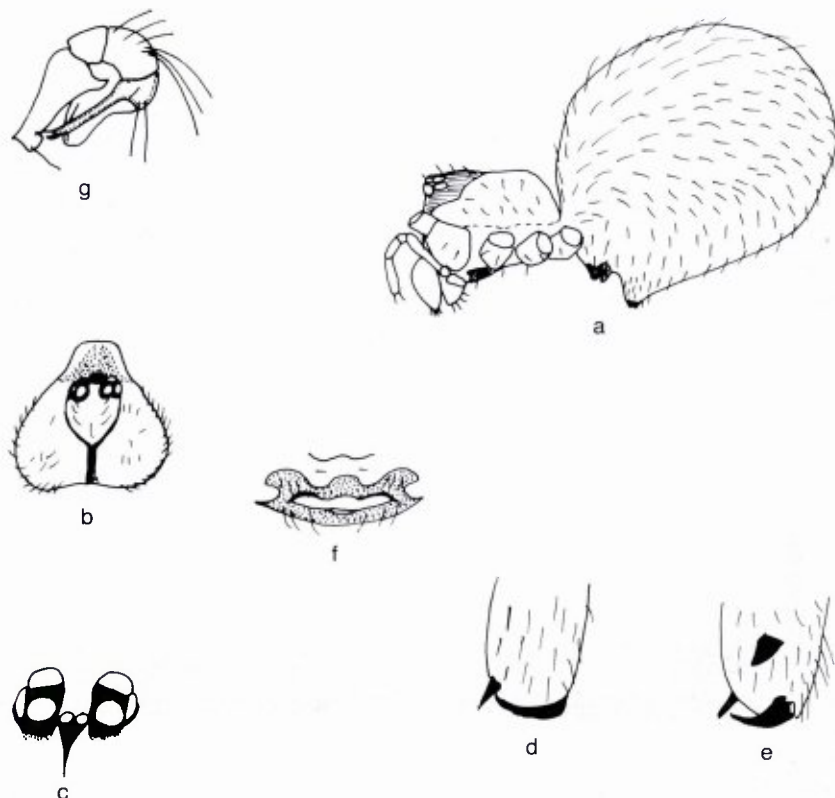
c. **overgangsgebieden:** dit zijn de tussen a en b gelegen ruimtes die niet als geheel donker geclassificeerd konden worden.

Een en ander is verwerkt in fig. 1.

De 17 spinnensoorten die ik in de schuilkelder heb gevangen zijn niet allemaal echte 'kelder'-dieren. In feite is er maar één soort bij die in NW-Europa altijd in kelders of soortgelijke ruimtes wordt aangetroffen. Dit is *Psilochorus simoni* (Berland), waarover straks meer. In totaal andere milieus leven *Clubiona terrestris* Westring, *Agroeca brunnea* (Blackwall), *Ero furcata* (Villers), *Tetragnatha* spec., *Meta mendei* (Blackwall), *Zygiella x-notata* (Clerck), *Oreonetides abnormis* (Blackwall) en *Bathyphantes* spec. Hun milieus variëren van vochtige bosbodem tot droge heideterreinen. Zij zijn dan ook te beschouwen als 'toevallige gasten'. De meeste werden in de kelder maar één keer gezien, meestal in de ingangs- of overgangsgebieden. *Neriene montana* (Clerck) komt zowel buiten als binnen voor, terwijl de resterende soorten (zie tabel I) niet typisch zijn voor het keldermilieu, maar zich ook ophouden in huizen, schuren, bijgebouwen etc. In de schuilkelder bleken ze 'vaste gasten' die vaak ook de geheel donkere gedeelten bevolkten. De strekspinn *Meta merianae* (Scopoli) vormt hierop een uitzondering; zij werd nooit in de donkere gebieden gezien. Van deze strekspinn is bekend dat ze veel aan de ingangsgebieden van grotten leeft. De overige soorten werden door arachnologen reeds aangetroffen in kelders of grotten (VAN DER HAMMEN, 1950; CHRYSANTHUS, 1951).

Psilochorus simoni (Berland)

In 1911 beschreef de Franse spinnenkundige Berland dit spinnetje dat een lichaamslengte van 2-2½ mm heeft en waarschijnlijk een soort uit de Nieuwe Wereld betreft. Het is een

Figuur 2. *Psilochorus simoni* (Berland). a-zij aanzicht (naar BRISTOWE, 1933); b-cephalotorax vrouwtje, bovenaanzicht; c-ogen vrouwtje, vooraanzicht; d-linkerkaak vrouwtje, vooraanzicht; e-kaak mannetje (naar BRISTOWE, 1933); f-epigyne vrouwtje (naar BRISTOWE, 1933; g-palp (taster) mannetje, buitenaanzicht.

trilspin uit de familie Pholcidae en daarmee dus een verwant van de bekende langpoot *Pholcus phalangoides* (Fuesslin), die wij zo vaak uit onze huiskamers verwijderen. Reeds zeer jonge dieren van deze reus (8-9 mm) zijn gemakkelijk te onderscheiden van *Ps. simoni* door de vorm van het achterlijf. Zoals fig. 2a laat zien heeft *Ps. simoni* een bolrond abdomen dat even hoog als lang is. Het abdomen van *Ph. phalangoides* is cilindrisch en ongeveer drie maal zo lang als hoog. De kleur van het achterlijf varieert van geel, groen tot grijs, steeds met een blauwe waas erin. De acht ogen zijn op bijna eendere wijze gegroepeerd als bij *Pholcus* (fig. 2b en c). De secundaire geslachtsorganen (epigyne bij het vrouwtje en taster bij het mannetje) vertellen ons dan welke soort het is uit het geslacht *Psilochorus* (fig. 2 en g). Op de basale kaakdelen hebben zowel het mannetje als het vrouwtje een vrij grote tand, terwijl bij het mannetje een extra tand waarneembaar is (fig. 2d en e).

Het eerste exemplaar werd ontdekt door W. Vergoossen in december 1982. Het droeg een cocon met zich mee aan de kaken. Evenals bij *Pholcus* leken de eitjes als aan elkaar geplakt, en omwonden door slechts enkele spinseldraden. Gedurende winter, lente en zomer trof ik steeds exemplaren van beider kunne aan, als ook juneniele dieren, vrouwtjes met eicocons en mannetjes en vrouwtjes in

hetzelfde web. De webben doen denken aan die van de vertegenwoordigers van de familie Linyphiidae (hangmatspinnen). Ze missen echter de erboven hangende wirwar van draden. De spin hangt ondersteboven aan de onderzijde van het web. Opvallend is, dat de kolonie (tot ± 40 ex.) zich steeds bevindt in een gang waarin de temperatuur voortdurend enkele graden hoger is dan in de rest van de kelder (zie: W. VERGOOSSEN, 1983: fig. 1; elders in dit Maandblad). In de koudere delen heb ik slechts twee maal een *Ps. simoni* vrouwtje gezien. Steeg de temperatuur in de koudere aangrenzende vertrekken boven de 7°C , dan bleken meer exemplaren over de gang verdeeld terwijl ze normaliter in een ganguiteinde bleven waar het $\pm 8-9^{\circ}\text{C}$ bleef. De luchtvochtigheid bleek hier vrij hoog ($\pm 90\%$).

Inmiddels heb ik *Ps. simoni* ook verzaamd uit een wijnkelder in Weert. Misschien levert het naspeuren van dit 'biotoop' nog meer kolonies op. Hierover hoop ik een volgende keer te publiceren.

Dankwoord

Een woord van dank is zeker op zijn plaats aan Dr. P.J. van Helsdingen voor zijn mondelinge en schriftelijke ondersteuning, aan drs. A.W.F. Meijer voor het beschikbaar stellen van de referentiecollectie van het Natuurhistorisch Museum Maastricht en Mevr. Flaton (bibliotheek van genoemd Museum) voor haar hulp bij het verzamelen van literatuur.

Summary

Psilochorus simoni (Berland) and other species in a cellar.

From december 1982 till july 1983 spiders were collected in a cellar in Echt (Limburg). 17 species were found (table I) among which *Psilochorus simoni* (Berland) which had not been found in the Netherlands before.

Literatuur

- BRISTOWE, W.S., 1933. Notes on the biologie of spiders X. British cellar spiders, with the description of a species new to Britain. *Annals & Magazine of Nat. Hist.* 10 (11): 509-514.
- CHRYSANTHUS, P., 1951-1961. Spinnen uit Limburg. *Natuurhist. Maandbl.* 40: 97-100; 42: 87-88; 43: 39-40; 44: 16; 46: 31; 47: 143-144; 50: 40-41.
- HAMMEN, L. VAN DER, 1947. Opiliones en Araneae uit Zuidlimburgsche grotten. *Natuurhist. Maandbl.* 88: 477-481.
- HAMMEN, L. VAN DER, 1950. The Arachnida of the artificial caves in southern Limburg (Netherlands). *Natuurhist. Maandbl.* 39: 108-113.
- HAMMEN, L. VAN DER, 1955. Spinnen in onze kolenmijnen. *Natuurhist. Maandbl.* 42: 17.
- HELSDINGEN, P.J. VAN, 1965. Sexual behaviour of *Lepthyphantes leprosus* (Ohlert) (Araneida, Linyphiidae), with notes on the function of the genital organs. *Zool. Meded.* 41: 15-42.
- HELSDINGEN, P.J. VAN, 1969. A reclassification of the species of *Linyphia* Latreille based on the functioning of the genitalia (Araneida, Linyphiidae). *Zool. Verhand.* nr. 105.
- HELSDINGEN, P.J. VAN, 1980. *Novus catalogus araneorum hucusque in hollandia inventarum*. Leiden.
- KATWIJK, W. VAN, 1976. *Spinnen van Nederland*. Rotterdam.
- LOCKET, G.H. en A.F. MILLIDGE, 1951-1953. *British spiders. Voll. I & II*. Londen.
- LOCKET, G.H. et al., 1974. *British spiders. Vol. III*. Londen.
- WIEHLE, H., 1956. *Spinnentiere oder Arachnoidea (Araneae)*. 28. Familie Linyphiidae-Baldachinspinnen. *Tierw. Deutschl.* 44; Jena.

De Peschbeemden, een nog onbekend hellingveentje

J.T. Hermans, H. Hillegers, P. Spreuwenberg en W. de Veen
p/a Postbus 8, Cadier en Keer

In het vroege voorjaar van 1983 werd één onzer (P. Spreuwenberg) opmerkzaam gemaakt op een "drassig weilje" in de buurt van Bleijerheide. Bij een vluchtige inspectie van dit terrein door hem bleek het bijzonder rijk te zijn aan planten behorend tot het geslacht *Zegge* (*Carex*). Dit was aanleiding om het gebied uitvoeriger te inventariseren tijdens een periode, dat de zegesoorten optimaal herkenbaar zijn. Op 12 juli 1983 werden de Peschbeemden door de schrijvers bezocht. Het voorliggende artikel vormt de neerslag van deze excursie.

De Peschbeemden zijn gelegen aan de zuidwestkant van Bleijerheide in de gemeente Kerkrade, aan de oever van de Bleijerheiderbeek, die ter plaatse de grens vormt tussen Nederland en de Bondsrepubliek Duitsland. Het gebied, dat ongeveer 20 ha groot is, helt sterk in de richting van de beek en